

736

K34/102

J. Mabitsela

P1-68*

736

736

SEP 17 1945

AM/8/102

Joseph Mabitsela
P1-68*

MONITOR

EXERCISE BOOK SKRYFBOEK

11

J. Mahlasie
Abred marenja

NAME
NAAM

CLASS
KLAS

SCHOOL
SKOOL

Standard 11

P.
Lithykh school

Registered No. 513/31.

"B"

736 P.P.1-68

Rec. 17.9.45.

K34/102

Ba xa Mabitsela ba tsuana ka?

I. Mabitsela

Kxale kxale naka ya phala e salla, batho ba xa Mabitsela ba ile ba fapana le batho ba se thšaba sa xa Mphahllêlê.

Xa xona ya a tsebaxo xore molato e be bile eng. maxareng a Sethšaba seo sa xa ba Tau.

Batho ba e ba xa Mabitsela le ba xa Molaba, le ba xa Machaba e be ele batho ba mohuta e tee se th! Hoxong sa bona xe nana di sa letšwe.

Le loko le le xa Mabitsela xa Kwala xore e be e le batho ba mphere lere, (ba ra utwa.)

Ba hlotsa metel-metere lere kudu maxareng a thšaba seo sa modukuloxo. Se bo nana mpho sosaka.

Xwa' napa xwa xoxo utwa xuni xa xa Sethšaba.

Pele xa tseo ba hlasele ba xa Machaba le xa

Mma-moraba, batho ba Kxang ke bac.

Makalabye wa xona xe bare ke Machaba le Mma-moraba a ba em xe ba bone ka mpete xuni.

A thšaba se le mōrabana ya xaxwe kamoka xa yong ka xore e be ele mehleng ya Koma Tšeo.

Ke ka moo a humaneng le bitso la Machaba le mo raba a thsela ka ntheto ya le selo.

Bjalo batho ba xa Mahitsela ba sala ba thoma
a na mpherefere xora batho ba sa tsimtsime ke ba
xa Mma-moraba.

Ba thuthisa le role xwa se laka selo xare xa
ba tau ba xa mma-phe sosaka.

Xa ba xwa direxa xore sethšaba se nthi e
ma dira a xo konthisa batho bao ba xa Mahitsela.

Xware ka bo šuxo ba tee ba phanakela ba laka
nokenig ya Moxodumo.

Madira ya sala are ~~ya~~ hlapela motse o wa ba
tau, ba huetša se tšeleno e le ngoxala.

Ke xe madira a ba sala moraxo xo fihlela ba
fihla xona mo ba tšexo ba tlaetswa ke tsela ya bona.

Xe madira a o a nyoxa noka, b yeo ba bo nexo
mohlala wa bona o tšexo xona ba makala.

Batho bao ba nyakwaxo ba seke ba nyoo-m nyoxa noka,
ba xa ka nthi a mohlala wa bona ka xo rapalela le
noka yeo ya Moxodumo ya medubu e mentš'i utši.

Ba fetsa ba le baka le le telele ha le ka
ma o peng a noka yeo, ba sa utše ba xa ka
nthi a tsela tsu bona xo madira a o.

736

3

K34/102

t Ba thoma xo tseela pele le noka yeo ya bo
Sixa xo dio & thabisa ana manaba a Mauba.

Xa Xusa direxa byalo machira ao ba ba a (uzola)
xo nyama mexopolo ya xo nyaka batho beo ba xo
se loke, ba ra mefere fere.

A o batho ba ra seloke ba xo luanthisa bana
ba motho wa bo xabo.

Bana ba pelo ya xo ya baleta, ya xo se nate xo
thlwa ba tsošitše khang naxeng, le xo thwa thlwa ba
punya pinja le chunha byalo ka ma swera ake a ra
Mose e ratse.

Ke xe ba bona a xore ba ka se sa ba bona
ba setse ba feditse dibeke mo nokeny ba ra
& fodisha di hoxe ka bona tea taba yeo ba e di
nleny naxeng ya ba tau, ba ra mma phe sosata.

Ba thoma xe bu tšisa sana tea hlakore le
ba ka xo bona khutšo xo bona.

Ke xe ba x vutlelela ba & loka thoko ya
Botloka xa Ma Xato.

Mo leetong la bona xusa nyaka xo & tsoxa
ntwa ya xo plexa kxun / ya di naxa tea batho.

Ke xe ba bile ba kwana ka tsa xe loka thoko ya
Moletsi, maxareng xa Moloto le Makgato.

Ke xe ba loka ntho e ditaba tsa Tsomete.

Ba thoma xo a xa di thabaneeng tsa Tsomete le
xe tla koa ut nga tsa Moletsi.

Ba thoma xo dira se boka sa xo tsehatsexa ba
taya metsi le mietana mo thaba tsa Tsomete
le. Se dulo sa bona sa ba sa ba tse a ntho
le ba va Makgato, ditabeng tsa tsa va Makgato.

Tseano ya bona ya dira xo ba dire le
loko le le kele xa Makgato.

Ba a get xile metsi e mexolo xolo le
ba xa Makgato ba bile ba ditse le bona xo
ko a tsa thabeng o ya Tsomete.

Ba xa Mohitsela xe ba re:

Ba xa tau sejela le o peng,

Se xakantse le maxokobu a
Mehlaka,

ba ra xe ba xa kantsetse Maxokobu a mehlaka,
e lexo madira a ba Mauba a xa Mphahlele
Mphahlele xe ba ba xa kantsetse ka

736

5

K34/102

ma o peng a noka ya Ma Moxodumo.

Xe bare ke ba xa sejela le openg bara xe ba dutse le openg la noka ba khutile madira a maube, ba eja ba enwa xona koa le openg la noka ya Moxodumo, ka xare xa meduou e me ntsi ntsi.

Tseo ke tson di tcela tsa ba xa Mabitseka xe ba e tlla koano naxeng tsa Botlokoa, le Moletsi le Makxato.

Xe mabha a rata xo nyakišiša se tloxo tloxo sa bona le mothopo wa bona a nyake mokhalabya wa paale yo a dutsevo le ba xa mp mphaahlele se tloxo sa xa xwe.

Mat Matsabeng a le hano tsa re bona ba xa sa šaxane le dinaxa tsa Keno mahwiling, le xo sa thoko tsa borwa ke bona feela le koa thoko ya Makuang ke bona.

Taba t yeo ja Tau sejela e re ruta thuto ya Kwano feela mo mothang.

Koano ya mabha e hlole botse le tswelo pele mo medirong Kamoka.

Nanoane

Kxale-kxale Mmulla Mmulla o kile wa zela
bana ba Tau.

Tau yea e be e na le bana ba ba hlano.

Ja Kxopela mmumulla xore mmulla a e
(le/le/le) hlakomela bana ba yona.

Ka Tsatsi le lengwe mona mosad-moxolo
a ya xo nyaka Tsa xaja, ka xore xo ne xo
na le tlala bakeng seo.

Byalo xe tau a ilo y nyaka Tsa xo ja
wa mmulla wa sala o eja ngoana e mongwe
wa Tau.

Tau xe e boya xae ya re xo mmulla
hliša bana ke bone xe bale kamoka.

Mmulla wa iša bana xo mmaho ka mo
tee, kemo lee,

Mmutla ona wa seke wa botša tau
xore bana xo ba kamoka, Tau yona ya no
no txolwa xore bana ba bale kamoka.

Kabo moswana Tau ya boela phakeng
ya djo xa (puzpe) xa bedi.

736

7

K34/102

Mmutla wa sala o eja ngwana wa tau
xape.

Xe mma bana tau a fihla xae e laela
xore bana ba ile xo balwa xa papap.

Mmutla a no dira sa malōka xe a
isile ngwana e mongwe xa bedi.

Tau yōna ya ye e ya ka ya ba le
pelaêla ya xore bana xa ba kamot.

Mmutla a no dira byala vo fihlela
o feta bana ba tau kamot.

Tau mafetelong ja ne xe e laela
xore bana ba ile palung ya hwaša
e le xore mmutla o feditse bana kamot.

Tau yare xe e bu tsisisa ya hwaša
e le xore bana ba flluse ke di thšene.

Tau ya re xo xana xo kwa ka xa di
thšwene, ya rata xore e dibene ka xo
feela xa tsōna.

Ja yloxa le mmutla xo nyaka
dithšwene tsa xo ja bana ba yona ka
xo fzele xa bana.

736

8

K34/102

Tsare xona dithswene, tau ya dira
xore mmulla o tse e malla kala a mo-
repa xore a e hurumetse ka ona.

Taba yeo e hlatswe ke tau ka
xo tseba xore dithswene di rata malla
kala a meropa kudya.

Ke moka mo mmulla wa dira ka
mo o laetsweng ka xona.

Wa xala meropa yela le malla kala
kamoka o khurumetse tau ka ona xore
dithswene di di beke tsa e bona.

Mmulla wa re xo fihla dithsweneng
wa bea mo repa yela ke yase xa mo
rula. xone

Ke ye mmulla o re xo dumedisar-
sue le banna bate wa napa thaba le
bona ka xore a ba ts. Yletse le dyo.

Mmulla o o hweditse dithswene
di santse di theya mo moruba.

Ke moka ya napa ya e ba
le sebo, le Kxang e kxaula ka xare.

736

9

K34/102

38

Dithswene di be di na le kana bao
ba nang ba nametse hlare se sa morula.

Bana bao ba re xe ba ntse ba e
pyina ka xo ratoka mohlareng ba bona
le ikho la tau le bonala mo mmereng.

Taba yeo tsa e botsa ba xolwane, ba
xolwane ba xana bare le a xafa kudu lena
bo manyapye, teng.

Bona ba ratwe ba tt yswelela pele
le moratoka wa bona, wa xothya moruba.

Bo manyapye ba ba busa ba bona
selo se kang le ikho xape ba botsa bo
makxolo a bona.

Dinoto tseo tt tsa feela di ntse
di kxalema bo manyapye baq ba hile
ba ba befechetswe kudu.

Bona ka xo bona ba feela ba
ntse ba sa e ikella ka bakala taba
tse ba diboneng le tse ba di boneng
xape xape.

Bo makxolwane ba ba ba ekwa

Yab e bonwang ke bana 'ao ba xo seta
Mafelelong ke xexo e tla molaeisa o o
reng bana foloxang re tle re je.

Ke xe bana ba foloxa baeba ba laelwa
xore ba dule ya botse du djo di a lokiswa.

Xwa kxopelwa morena mmutla motla le
dikxang a ba (phuthullêlê) hunulla) hunullêlê
tsa, ba xore batle ba kxone xo ja.

Erile xe mmutla a hunulla tau ya
tsua ka bangko ya dibaya kamoka xa tso-
na, xwa sa sale le e tee ya tsona.

Pjale tsa tsa tsala nana tt tsela tsa
dithana tsa di isa mo di dud dufaxo teng

Tsa xopola xo dira maano a mo di
ka beaxe dinama xana.

Xwa ba xwa direxa xore di ax
chaxe ntlo ya pula le dinama.

Tsa thoma xo axa ntlo yeo di xopole
xa xore dinama xe tle di le xona di
tla holokexa.

Moaxo wa tsona va ba wa we

736

//

K34/102 285

Fikla mo mmuilla o se sa fihlaxo xo rutela.

Xwa ba xwa fikla mo tau a swanetse xo namela a rutela a ta le xodimo xa ullo.

Mmuilla le xe a chra byalo o be a na le pelaêlô ya xore tau yona o ja tsa makhura, chuma.

Mmuilla ke xe o hile o chra maano a xo bolaya tau ka xore tau yona a ke tsa yona e kaxo nama tse ke tsa yona e mozi.

Xe tau e le xodimo xa ullo mmuilla wa chra xore o ngake dipikiri tsa xo swara tau.

Ke moka wa tau ja ne xe yona e sa lulafetse xo rutela mmuilla wa thoma xo kôkôlela dipikiri xo duma xo mosela wa tau yela ya bo hlele bya xo ja nama tsa makhura.

Xe tau e e kwa xore mosela o bo hloke, ja butisa xore molato e ka ba keeng mo mo seleng wa yona.

ke xe mmuilla o laodisa ka mo o bonexo patsane di e swere ka xona.

Gowa tau ya re xo kua bohloke
ya no feela e bōkisa xore e kaba xo
dixang.

Feela mmutha wona wa feela o re
ke hlomole makhosane dipatsane.

Xe taba tse di dixea xo be xo e tla
pula ya le sorana ya madimo e mantši:

Tau xe e sautse e nkeba mmutha
wa nthisa nana ya makhura po-piteng
wane na ke ja ye wa yorena; tau ka
xo setsebe ya feela e re xo mmutha
e be e o nthise ka xo ota.

Mmutha ke o dra taolo ya morena
Pula le jara yare ke fihlele ya
medapi.

Tau xe e re ke a foloxa ya bitwa
ka xore mosela o se o xanetse vllong.

Ja la nthisa ke maatla a xona
kamoka xua ce yuse ceto pula ke yona
ya (vullana) ya una kada xo fihlela ya
e bile e kineela lehu.

736

13

K34/102

Mmutla wa ba le thabong xe wa
bina ka mo o ~~ke~~ kromang ka xona, ka xe
mmusi yola ~~wa~~ xo se loka a hwile.

Ja ka bina le tlalo tala la tau ^{wa} ja le
Euxa ~~wa~~ le apara.

Ja ja makhura ka mo o ratang ka xona
xore o tabe ka ka la xore mola mmusi
a le xona le thabo le be le se teng.

Mmutla xe o feditse wa xwela uthe
xo bona xe pula e khutse wa ba wa
xopola xore ka ~~xe~~ i leo borena o bo
humane.

Ke xe o tloxa wa ya xo sek dyo
ka xore mola utlong makhura ale a feditse.

Xe o ntse o sepela wa bona dyakhi
wa ~~wa~~ ka xore o ya pere kobo ya ~~wa~~ borena
wa laela xore di phiri di ya xo nyeka dyo.

Phiri ka xo theba ~~xe~~ xo roba mola
~~ja~~ ya xo nyekela morena dyo.

Tsa ba krekolo tsona tsa sale ohi
letile bana xae.

736

14

K34/102

Jare ka tsatsi le leng wa morena a tswa
dikobong a raloka a sa xopole xore phiri tso
tsa xo sala xae di a bone.

Ka tsatsi le leng wa ke buša wa dira
byalo tsa ba tsa kwela ka nt mmele ke
xore xa se tau ke mmulla.

Xe tšela tsa xo ke tšahle di buile xo
nyaka dyo tsa di botse xore ntho ye xo
se morena yo di makhopotseng ke ke
mmulla.

Ke xe di beletse kudu xo fihla mo
di se sa lokang tsa ya mola xo morena.

Xe morena a bone xo bone banna bao
ba tletse nuri wa tšusa le tšalong lela la
Kxosi wa tšaba kakudu.

Tsa o kitimisa baka le be le le
wa ba wa di pakela.

Xo tloxa ka tsatsing lea phiri
xe di bone mmulla di bele makhopolō.

Mmulla le ona xe o dibona o leka
ka maatla xore o ke poloke.

736

15

K34/102

Mouna le di Tokoloshi

Kxale kxale kxa naxeng ya le sotho
xo kile xua ba le di Tokoloshi tse ntho.

Mo naxeng ya le lesotho re ka kua xore
ke naxa ya tshaba ruri.

Xona moo neng reo xo be xona le
bathe ba ha ebeu ba bexo ba axile moo.

Ka tsatsi le leng re kua xore mouna
yo mongwe wa le kxawa o kile a rata
mosetsana yo mongwe kuelu.

lesoxana leo le bala rata xo mo ny-
wala xore o be mosedi wa lona.

Ditaba tsa lesoxana tsa ba tsa loka,
xo fihlela re matsetsi a manyalo a bona
le mosetsana a fihla.

Xona moo xo be xona lona le moso-
xana yo le yena a ratilexo xe leyena a
ka tsa mosetsana yeo.

Xe le yena a bona xore mosoxana
yo xo bolelwaxa ka xana yena o a nyala
a thoma xo xopola tsele ya xo bolaya,

738

16

K34/102

lesoxana leo.

Ba kwana xore ba gape xo tsoma di toko
loši mo o di thabeng tsa lesotho.

Ke xaba napile ba tse a dilo tse ba ka
yaxo ba dswere ka xo bane e be le le le baka
le le tetele kudu.

Ba nana ba moatelele di thoto tsa bam.
ba wela (mohwakwa) tsele.

Baile xo fihla Ha thabeng monyadi yena
a ceke a tseba mo a ka lokang leng.

Jare ka xore nana xabo o be o tswa
a eylla a moetapile xo fihla molomang wa
teona phoofolo tsoo.

Jare ka xore a tseba noko ya tsona
ya xo tlokele mo waba maweng a thona
xo laela monyadi xore wena tseba o
je xare una ke tla sala ke tetele monyaka.

Monyako oo o be o sena le mo
motlo a ka e tswarelelang xona.

Ka xore motla le ditaba o be a
tseba a di dira xore yola a tsewe ka

736

17

K34/102

thapo a ba a mona le make a xo rwara
banane ba ditokološi:

Xe monyadi a tse, yola a bexo^{a le}, yaye a
le setša thapo a tse ha xobane a ka se
sakwa a tla hwela xona.

Ke xe yena a xomela moraxo xo
yo tse a mosadi wa monyadi yole.

Monyadi yena xe a fihlile fase mo
di dubo teng a hwetša mehlolo.

Jena ka xo se tsebe a humana di-
tokološi tsa bakratabye le bakretole xona
mo.

A re xe are ke a lebediša a
hwetša e le xore e dioxoba motho ka
nos.

Tsona xe di tsona di cho tsweta
ka maraxa a tsona a maxoboto tsa
tsona.

Jare xe nako ya marthapama xe di
xopotse bana ba tsona xo ka fa elyo, tsa
re xe di tsona utlong ya tsona tsa.

hwe'tsa motho.

Tsa thoma le tsone xo makala xe di
bana ntho e tsa tsone feela yona e le
botse e sena phoso.

Tsa thoma xo a bele bana ka tsone
dijo le tse di be xo di setse leweng.

Xe di feditse xo ^{le xo lema} tsone
a xapola motho yola wa batho.

Tsa maba yona medu yoo di yako ya
re ka xore a se je medu a xana xoya, le
tsone tsa mophexela tsa motia a be a
hola a ja dijo tse a tsa diphôôfôfô.

Tsa dira byalo ka mehla xo fanela
le yena a hile a hwaela xo phela natsa.

Xe a phela le tsone byale o be a
sa tswela utle ka xo bane a ka setse
setse moa molamang wa le xora
leo.

Yare ka tsatsi le lengwe a tseba
re xe a bane le tsone di xopitse xo
yo tsele bana ba tsone, a ba lema-

736

19

K34/10-2 225.

Soto ye ngwe ka ya tona maxotsone ya mo
(itiya) ~~ya~~ mmecha ya mo supa mokokellang wa
yona.

Ka xo se tseke xore e ra eng le yona
a tlabea xore ya phoofolo ye e reng.

Ya ~~basenhu~~ ya ~~ya~~ mmecha ya mo
supetse ka mokokellang wa yona ke xo a
nle a mamela ka moraxo ya napa & ya mo
nwa/a ya tsupa nae.

Ya re xo fihle utle ya (motho/hotho)
xo mmecha basenhu a thoma xo sepele natsa.

Tsone ch be ch ~~motho/hotho~~ xore a ka
se ba thaba ka xore e ke kxale a phela
natsa.

Xe di fihle mo ch ~~motho/hotho~~ xona
ali hulafetse xo epe medu ya dikhare tseo
e lexo dyo tsa tlong yona a thoma
xo ~~xopola~~ xore ka mmecha a ke se kxo
ue xo phela le dikhâfâfâ.

Yare xe ch xasaxane le napa yeng
le yona a mmecha me a lexo tlong, a thong

xo yhsaba a yheoxa di thabeng tsa.

Xe a setse a le tsole tsa kxana ele
xana di xopole molha wa tsona.

Ke moka tsa lola le eto leato
la yexwe le mo a yheung xana.

Tsa theoxo thoba di moelise mora
xo.

Xe a re ke phatsemotse moraro a
bone lerole Réela, le dphōōfōlā.

Ke xe le yena epela di tsepa base,
a hlauola di xolethe ngwana mošimane,
a lehile ntlong ya kxowa le lung leo
le hexo le duna kelo moq.

A fihla ntlong ya kxowa leo a
dio ke tshela ka ntlong ka base xa
malaō a lona.

kekxowa xe le samaketsa la bona
xo tšwelela diphōōrolo ka mohlape wa
tsona di kitima.

Ke xe le lona le nthā dibeetsa
tsa lona ntlong Xe xe le bona xoba

736

21

K34/102

ko nama xo beta.

Delona la (nama) thoma xo hlabana ke
dithunya ka sethunya le tsone tsare o ma-
hlale matakang.

Tsall H Tsalla tsa llela ruri.

a seke seka ngwana le tona
ila pudiga utane, a di hlokhona xo hihlela
le tona di kepana xore di a fella.

Ke xotse di setseng di xomela
mavago ka le bela di lebile xona koa
maweng mo xo chulana boya botea.

Ke moka le krowa lela la thoma
xo bulisa lela la xatsetse le thaba
e bile le hlabile byalo ka kxatsêê.

La mo tadtse leodisetsa ka mo le
ilexo thabeng xo ya xone di bata maweng
le kamo a ilexo atseua ka xong leweng
ka thapo ya mawera wa xaxwe, le bole-
ke bya xo lokela tsone diplofolaana tso,
tsa xo bula ka maweng a thaba tsa
desotho, xa khashweshwe.

Ke xe ka xo kaelalana hahloka ka
hile ba tshana ba tile ba mohlapiso ya
dithsila tsa kaxweli tse tharo leweng.

Ba ha ba mofa le diapara tsa
bakaxane ky xore tsa xaxwe e be e
setse e le wankerehla, di sesana le
bo bono.

La mofa le dyo a ja a khora
a ba a tso' khoro.

Ba modiroa mefere ya xe a ja
xae, ba ba ba motseha le le nyalo la
mosetsana yoo a beva a monyala.

Ke xe lekwapa lela la batha le
moro morwala ka thithuthu le mo isa xae.

Mahlangu o a tseuaro xae a hwetse
e le tsatsi le mekete wa mosadi wa
xaxwe yoo a beva a 'setse a mony-
etse ka mat mahumo a xabo.

Xe a fihla lesosana lela la xo mo
hwetse leweng la re xo motseha la
thoxela ngwetse e se (kaya) thsatha

736

23

K34/102

la yloxa ka maswabi a makolo ka xoro
mosoxana yala a mmiola ilexo o tsorale.

Xe batswadi ba mosoxana ba bona
ngwana. 'wa bona yo a beko a sa
tsibye le mo a ilexo ba thaba xaxolo ba ba
ba dira manyanya moxolo wa ngwetsi
le wa morwa 'wa bona yo a beko a
timetse.

Mosetsana le yena a thaba xaxolo ke
xe a bone moratima wa xaxwe a bule xa e.

Lesoxana lele la nama la thoma ka
kosewa tsa xo dire tsa ka xa lona
le mosetsana wa lona.

Xa ele mosoxana yala wa xo setae
yena a xamela ruri mo a sitilweng
le xo dumelela moxweva xewa xaxwe.

Taha tse lesana le di re boutsa a xore
xe motho a sitetswe motho e mongwe
a seke a lesa xo thswareleng le ngwan-
aho, a re ke seath sitetswe kudu mo nka
se se bonexo thswarelō.

736

24

K34/102

Mokxadi le Mokratsana.

Kea krole-krole naxeng e satscheyexo xo
kile xura ba le ba rotsana ba ba heai; ba o
mahitso a bona e lero Mokxadi le Mokratsana.

Mma a bona o kile a leeta morwedi
wa xaxwe mo Mokxadi xore a ya pee (lewa)
e lero mabeta.

A molaetla xore o seke wa apha ka
pitse ye, o a poye ka ye.

Mokadi ka xo sekame a sala a na
le ba xwera ha xaxwe are a renyeng le na,
ka xeso ke ye xo apha lewa e o muna
a itlatseng t'ona.

Ba (nama) napa ba lloxa le mokxadi
le Mokratsana.

Xe ba fihlile ka xae Mokxadi, a thoma
xo hlatswa pitsana ye ke lero a seke wa
a pee ka yone, yena a e tse a e hlats
wa.

Xe a hlatswitse a re ke a apha
Mokratsana a re xo yena; a kere ba ile

736

25

K34/102

o seke wa apha ka pitsane yeo na?

Mokxadi a maswara a motiya a molia,
xo fihlela moratho klotatsang a lla.

Xe a lla Mokxadi a namela sethar ya
na ka yona.

Xe a apile tsa thame xo koto-
moxa tse tse pitsa.

Mokxadi a dithisa a dya ke bangwe
ka eena!

Tsa feela dithela pitsa xape a no
dithisa a dya.

Tsa no dira byalo xo fihlela xe a
bona xore di kase se fantsa a njana
a re mma monahla o ya mpeha.

Mo mpele xa lwapa le xaho xo be xo
ne le mohlare wo na xexo ke Morenene.

A o namela a re =

Morenene - Morenene
ukiše fase.

Morenene wa
moisa fase.

736

26

K34/102

Morenene Morenene

nkiše xodimo,

Morene ~~na~~ moisa

xo ~~na~~ xodimo.

Mokxatsane a re a le ka xae ere=

Morenene. Morenene

nmuise fase

Morenene ~~na~~ muisa.

A Poloxa a swara ugwabo Mokxatsa-
na a ~~na~~ ~~na~~ ~~na~~ muise a muise a
hoela mohtareng, are

Morenene - Morenene

nkiše xodimo,

Morene ~~na~~ moisa

xodimo

Xe a le xodimo Mokxatsane are=

Morenene Morenene

nmuise fase

Morenene ~~na~~ muisa

fase.

73

27

K34/102

A re xo Poloka a buwara nswane
a mmethe a ba a mothunya khuru
xore a se kxone xe sepela.

Ch morwala a moisa kxole
xore a se kxone xommuša. a
le kxautile.

Mokxadi a buša a re =

Morenene Morenene

ukise xodumo

Morenene wa moisa

Xodumo

Mokxatsam sala gae xo thlela mma-
xwe a boya xae.

Xe bare xo yena Mokxadi kae a re
xa a xonag o ile xodumo.

Bare mo xo yena motato keeng?
Jena are o sadile a apea. ka piba
ye ~~ke~~ ~~eng~~ yona byale leusa xa le
sa ~~ke~~ ~~fe~~ fela le dula le palala ke pitseng
Ke moxa mmakwe a nama a
nthsa leusa kamoka ke pitseng ba naga

736

28

K34/102

ba hlatsisa pitsa yela ka meetse a
xo Pisa ya napa ya sese ba le
le lengane leu.

Rat Pyale moko Mokatšana a re
xo Mokatšana Sepela o ye xo
nyaka dikong le ba bang.

Xe hale Krongeng ba (motia) mpe
muelha ba ba ba ne xo fena o nate
xo ete o bolale mpele Xe o Bepele
le nana.

Ke moka Mokatšana a re xo
boela xap a bolale mpele a re ba
hlwele ba mpele a bare ke unangwan
na xa ka swanela xo Sepela nabo.

Muaxe a se be letaba ya a be
e bolelang ka xore a setse a tseba
meko mekwa ya ba nenyana kamoko.

Ka tsatsi le lang Mokatšana
aga Krongeng a unosi, ka
xo bane xo be xo se sana be
a ka nyakang le bone dikong.

736

29

K34/102

Xe a le Xonyeng a roba le Xong are
phōō e kwa una ngwana wa tladi
ya ka lase.

A tsoa mongwe ka xodumo are
phōō; e kwa una ngwana wa tladi
ya ka xodumo.

Mokxadjane are ke wena mang
yo o uketsi sang?

A ka mongwe wa le yena are
wena ke wena mang yo o uketsi sang?

A napa a re ke sa kua xe a ka
uketsi sa xape.

Ka pe xape a roba le xong are phōō
e kwa una ngwana wa tladi ya ka lase.
Eyola wa ka xodumo le yena are
phōō e kwa una ngwana wa tladi
ya ka xodumo.

Mokatsana are ke wena mang yo
o uketsi sang le malōko?

Wa ka xodumo le yena are ke wena
mang yo o uketsi sang le malōko!

736

30 K34/102

Mokxatsana a buša are xo roba le-
xong are phyōō, e tsa una wa ka
lladi ya ka base?

wa ka xoduno le yena are
phyōō e tsa una wa ka lladi ya
ka xoduno;

Mokxatsana a re ke le silu le-
la vo votsisa le malotwana.

wa ka xoduno le yena are le
wena le malotwana.

Mokxadi a lla pelo are
ke lla ke xo vesa xa namone.

Motho wa ka xoduno le yena are
a ke lla xo vesa xona byale;

Mokxatsana a nama a lla pelo a re
e lla re hlakane;

Jolote yena byalo.

A re kere e lla ke lla xo rutela
ba xeno.

Jola le yena a fetola ka mantso
a tse le Mokxatsana.

736

31

K34/10288r

Ba nana ba hlakana mo ba be a
netseng xore ba hlakane xona.

Xe ba hlakane Mokxatsana a Shwetse
ele Mokxadi mogalo wa xaxue.

A ka ka bohloko a re ke vogule
ingama muna mini nyoro una wane
e.

Ke nana mokgadi a morwadisa
dijang ya ya gae.

Xe murage a murana a thaba
kudu kudu mo a dleeng a lla
ka bakala le thabo le a beng
valo gadimo ga ngwana wa gagwe.

Ba nana ba tseluta magagalo
tuba ya ngwana lona ya ba
tsehang a ile godimo ka ge
hlane re ka paba ga lapa labe.

Ba ba la duna monyama mogalo
wa le thabo la morax tsa morwedi
wa lona. Bathe la lla le thala
le lona moketeng wa ngwana wa lona.

Morimane o laodisa matheunye a go

Koa naganz ya tleratho go tlaqua
le le tla ya tlaqua le tla.

Morimane o le a tlaqua ya a tla
a tla le tlaqua wa go tla go tla
le tlaqua wa tla tlaqua tla.

Mo le tlaqua bona morimane
wa tlaqua a tlaqua le tla
tla.

O tlaqua tlaqua tlaqua
wa tlaqua.

A re go a sa sepele a tlaqua le
tlaqua a tlaqua a tlaqua a
tlaqua tlaqua tlaqua tlaqua
tlaqua tlaqua tlaqua tlaqua.

Ba tlaqua bona tlaqua tlaqua
goja tlaqua ba morimane a tlaqua
goja tlaqua tlaqua.

Bare goja tlaqua tlaqua re tlaqua
tlaqua re tlaqua re tlaqua tlaqua.

736

33

K34/102

Moemane ka goe o be ome le mokotla
wa mabele, a be rapela are kana le mo-
kotla wa mabele e nang ka o tseeng
le ge ome pebe le kgone le eja vana.

Ba kwana le yena be mola a
be a be katolaga go senyenyane.

Mola ale kgale are yena golana
le bolawa ke le mola luyale ka
mabika.

A be itlwa a be phatla ka mabika
go fellela a be bolawa.

Ge a be bolawa yena ga ka a g tla
goe Makema a nangwe gadimo ga tla
be muna.

Ba moketunisa mdegane kamoka
a be a be palala.

A re ge a santse a sepela a ga-
hlana le muna le mesadi bare go
yena mna aya ka eka ga ome mo
o gang? Yena are e ga kana makeang
bare gagana a reye le nana re ye

736

34

K34/102

Ka ~~le~~ mato ya ngwe ya ditaba.

Ka go se tselae selo a ya nabo, ba
ntse ba nanela ditaba le le ditaba
na.

Bare go fella thabeng ya ngwe
ba fella makgema a mangwe.

Ge ba fella ba chavets a makgema
a mantshintshi maneng.

Modimane a hlalola chetše
a thoba a megafela ka tlase ya cema
Makgema a bona gabane o ba pale
tse ba gamela mataga maneng.

Modimane cema a buela pela go
fella go a fella mateng o mangwe
wa makgema o gaele go batse e
bile ba e satse gabele batho ba
bangwe ditgano.

Jare go a fella e sale kapela
tsatši le sakorubel: a bona le-
chatoato la kgamo le le kelile
sellereng pele ga dēma.

730

35

K34/102

A ike phutisa motse oa ka gone e
 ba setse ba unumetse gone ge o kano
 ema ema mo o the bona tse dikgolo.

Ge a tloga ga bona le tata la
 kgosi ya matzema ao.

A tloga a ya kgakala mo a ka
 the khutsang gona.

Yare ge banyaga bo befle a yeka
 ge la tshetse.

Yare gara banyaga a ya a humana
 lea lela la kgomo le se ntsa le
 machela setlolang.

A letsea a ba a ya mo kgosi
 e reletse tang a the huetse le
 tata lela a le dumang.

Xa aka a le tseca botse gon
 kgosi a reke a makwara.

A letsea ka matla kgosi ya makwara
 ge a legoga ya hlaba the matzema ya
 re yoo matse o tseca letata sahe
 the moka matzema a moya a mo

738

36

K34/102

mokitunisa a modusara a setse a
fihlile nana yala a kgomo la le
tata lala.

Ba modusara bare gayena o tla
una mo le rena go fihlile kgosi a
go ja mala chikano ch bedile.

Yane mapla tsatsi la go balana
aga dib dibabya, yena a humana
tumelela ya gore a lumela kgosi.

Ke ge nla mapla tumelela ya gore a
gore a lumela.

A kgapela dikatse tsa kgosi gore
a lumela ka thoma.

A thoma go lumela kgosi a utse
a kata ka samarego gore a tle a kgo
ne go thsaba.

Xe a le Kgale a thsaba le dikg
ak dikatse tsa kgosi yela ya
Makgema.

Ba mo kitunisa a thsaba
thsaba kudu.

73 Bare go mokitunisa a thaba go
fellela le se samana.

Ba nyana dipelo le gona lewa
gae lea sena kaba yela ya mo kgadi.

Yena a ts thaba a fella a mo
a fellela nana yela a thama
go eja e ntsa e sa besima.

A eja batla go fellela a e baka.

A nana a tloga a fella mo a nana
neng bamae le ba ditseng di
kgamo tsa matema.

Sebone ba nana le matela
bare matla yela wa go thaba le
tata la kgadi so eena.

Ba mokitunisa a ts thaba a
felle labopang la noka ya ye
naga ya ye e kgadisa naga yeo ya
matema le naga ya mo go duba
malame a jagwe.

A ke kweteng nokena a thaba
a nyogela ka mase ota.

· Xe a nyaga a tlo gela letata lele
la kgadi kamane wala.

A ya go ila malame a gogwe
mo ba matha galetseng gego.

Baithaba le ntwana wa kgadi
a chana yo a ditsogo a ntwadi ka
lapeng la.

Malame a moisa Modiyeng
a wela a le galaya a mada a Sekalang.
Le nyale ditaba e kamoka di
bolelwetse eane Mosamane yeo.

Ke tsana ditaba tsa mosimane
wa tsegwana.

Mosimane yeo xo bolelwang ka xa
yena Modimo o eue le yena xava
manabane a xaxwe kamoka xa ona.

O tekile ka mo a ka e pholo-
saxo ka xona xava a mathata kamoka
a naxa yeo ya batho ba xojana.

Modimo o eua le bao ba e tswa-
nyang ka xore ba itapisa ka pelo kamoka.

736

Tisa Tsa Lesotho

39

K34/102

Ko a naxeng ya lesotho xo kile a
xisa ba le tlala xape.

Batho ba xona ba tshwenyeta xaxolo
ka bakala xa tiala ya xo hlomankisa.

Batho ba lekile ho nyaka maano a
xo xo phela feela xwa se thushe selo
ka xore xe tseene xa xo se se ka dirwako
ka ntle le xe modimo a phethile tlato ya
xaxwe.

Xwa ba xwa direxa taba yela ya xo
jana xa batho ka bakala tlala.

Mmusi wa naxe yeo ka xo se nate
xo tlwa a tsositse tseu tsele a dira
maano pela xa tlala.

Maano a o o be a sa tsositse ke
tlale yela ya xo feta, yeo e dirileng xore
batho ba ba saphelexo ba hlokomela matle
xe ba sa filwe bo kaone.

Monna yeo o ile a dira thuso e krole

136

40

K34/102

xodimo xa kotsi yeo e ilexo ya hlaxa
mo o laseng la Bashoeshoe.

A dira xore lwapa le leng le le leng
ka sebaka sa khora ba thšêlê motšêlô
wa roto tse hlano.

Batho bontsi ba dira ka mo o Morena
wa bona a xopotseng ka xona.

Batho ba bona ba masile ba bona
e ka mmusi e o dirile maano a xo
ja mabele a bona ba thoma xo tsoa
mpherefere xa re xo setšaba.

Monna yeo wa mmusi a se ke
a hlwa a ba setse moraxo ka lefa la
bona, ka xore ba be ba sa tsehe se ba
se dirang, ka ntle le xo thšela mehlaka
ya (dithoko) bya byalwa ba ka mehla.

ka e le batho bontsi ba dira seo
kroci a xopotseng xore se ka pho-
sa se thsaba sa re ka xona.

Ba axa dišixo le thola ye mexolo ya
xo bolokela mabele a o.

730

41

K34/102

E, le ka moraxo xa mengwaxa e se netae
 tlala ya tsena naxeng.

Batho ba e kua bohloko Peela xwa
 se thuse selo, ka xore xe e ile ke
 a yla e tlala ruri.

Batho ba Papana le metswalle ka
 ba kala tlala Peela.

Xwa xe ba ba dutseho ba e thwe
 nya ya ba bona ba ba pholoxaho.

Bale ba xo nwa byakoa ya ba bona
 bona ba ba tl laxe ba ba ba xopala
 molang o la ba xana xo nthla mabe
 le a bona, bare korena o xopole
 xo ba jela mabele ka maano.

Ba Thoma xo xo polela kxosi watsa
 a mabe ka xore a pholosa batho ba
 le ba le kileho xo tlapisa ka
 xo nthla mabw mabheo wa ugwa
 o mongwe le o mongwe. wa roto
 tse hlano lwapa le leng le le leng, la
 ba ratileng phološo.

Batho ba thoma xo ke ke thola feela
xwa se thuse selo ka xore ba sa ka
ba rata keletso ya mong wa bona.

Tlala le yona ya se bafe khutso xo
fihlela banna bale ba xa 'saxana le oluwa
xo bo metswalle ya bona ye ba ka
humanaxo bo morone.

Xa e le bale ba khutsi ya ba to
bona ba ba pholoxa ka xore ba ke
te tukišeditse boithata byoo.

Ba thoma xo rekiša mabele a le a
bona ka bontsi:

Ba a rekiša ka kelo ye kolo ye
e ka baxo serotwana kromotse pedi.

Xa ba xana ka xore xo be xo sena
mo ba ka bonaxo thuso xona.

Batho le bona ba thoma xo ja di
nama tsa dikxomo tsa bona, feela
xwa se ke xwa thusha selo ka xore
xe ba bo bona bo xobe ha ka se
kxothelele moratha wa nama ya

736

43

K34/10-2 005

ka mekha ye nyenyane yeo e nyakaro xe
xona le boxobanya.

Bafetsa le mehlape ya bona. ka xo
no reka mabele ao a le serotwana.

Kxomo o tsonga tsa feela ka xore e
boxobenyana byo o bya xosasane ke troma
tse pedi.

Batho bao xe ba reket reketisa byalo
ba be ba tseba xore batho bao ba ny-
ditse ba bona e ka xo ka se sa ba le
hlala.

Batho bao ba kotsi ba romelwe
le dinaxa tsa kotsi kamoka xo ba boisa
le xore ba kwane ka taba yeo.

Xwa ha xwa phethexa seema sa ba
xoso se se reng:

Popotela e sa kweng e wetse le re-
theng la mohlalivini.

Batho ba feela ba fetswa ke hlala
naxa ya ba ya hlala makxema byalo
ka mengwaxa xo feta.

Khoši ka Tsatsi le leng ya laela xore
basimane ba ye ka tsoma koa diha be-
ng diphoo polo tse ka nang tsa khutsisana
xo le mabele a o a leng teng.

Xwa phetherole ka tsatsi le leng ha si-
mane ba bano supaxe ba nrongwa xore
ba ye xo tswa le solo la phoo polo tse o

Makxema le oua a dira manano a
mo batho ba Maxo vora ka mebla xore ba
bee thapo ye e ka t ba boisaxe x e
batho ba feta moo, ka xore x e batho
ba ka a bona ba ka seke ba feta.

Ba dira thapo ye e ka xonaxe xo
pula xo tsele mo batho ba nang xona.

Ba dira hysa xo fihlela ka tsatsi le
leng ba sim basimane ba etla ba
nametse makaba a bona, ba a salane
mo, moxoxo.

Jare x e ba re ba feta thapo ye
ba e xatisa ya Simya makxema a le
Makxema x e a e kwa mo'o ba

736

45

K34/102.

tsosa meatla ka xohle a xo kikhuni'a basimane
ba saara ba ka raro, ba bane ka pala ka
thEake.

Ba ba tsia le matkaba a bona ba ba
isa mo ba dulaxo ite uhlEe.

Ba bolaya matkaba ale a mararo.

Mo o xara basimane ba a xo be xona le
yo mangwe yo a be tlaxelang ka lebelo.

Ba bolaya yo mo tee ba lesa ba ba bedi
ba o ba ileng ba vla uonela kxosi ya matxema
a o.

Kxosi yeo le yona e be e nqwetse
mosedi yo a sa jero batho.

Xwa direxa ka matsitsi xore banna bao
le basimane bao ba l ye ba bolaela mmusi wa
bona dimanomo diphōōfōlō tsa nana yeo.

Xe ba diholale basimane bao ba be
ka ba nama ya tsoua ka xore bona
ba be ba sa je nama tsa batho.

Batho bao ba belaela bare uka ba e
fa basimane bao nama ya dimodumo.

Ba oha xore ka mella re ba eba ka
simane Ysa xo ja, ba ba theele morwana
wa nama ya batho.

Ka Ysatsi le leng basimane ka re ka
sa 'robetse ba ba uwea moro wa batho.
Basimane ba o latswela bare una o
bose byang.

Bathaba bare ba yla e ja ka sasi le
xe ba sa nate ba yla ba ba e Ylaxela.

Katsatsi le leng bare e a ba bolaela
Krosi basimane bare e reng re le bimele
xore le yla le sale le re rejele nama ya
ka simane.

Ba ka fa sebaka sa xo bima ka re
bimang Kapela re le bolaye.

Mosimane e mong a re xefeng di
kotsa Ysa Krosi re bime ko tsana.

Ba ba nea Ysosa ba thoma xo
bima ka tsosa ba utse ba Yswela
ka yla xa lesaka la mofse ka ba
ba Yshaba.

736

47

K34/102

Makrrema a ba khumisa ka bontsi bya bona
feela basimane ba pala ba ba hlogela.

Rasimane ba re ba le krole bare xe le
sa lokolle yo mongwe wa rena re hloka
le ysona dibetsa tse tsa mo kosi.

Banna ba le ba Makrrema ba ema ba
makala ba sitwa ke maana a xo ba swara.

Rasimane ba fele ba bina bare xe
le salokolle ~~moneso~~ re ka se lefe kana.

Ke xe e bile ba lokolle yola ba bera
ba moswera ba rexo o hla muthiswa ya
e ba nama ya kosi.

Mosimane a re xo lokollwa a di epela
di Ysepu. a tonaletla a le bile mo mo ba xaho
ka lexo xone.

Rasimane bale ba xo hloka le dibetsa
ba re xo banna ba le bare le ka se se dho.

Ba hloka le ysona ba le bile xa xaho bona.

Xe ba fihlele ba laodisa ka mo ba swetere
ka xona le xe ba ba betsa xore ba utse
mo ba kronaro xo la hlasele.

136

136

49

K34/102

Morei wa di Krobe.

Kxale koxale koa naxeng ya a
America xo kile xwa ba le monna yo ba
pexo ke Manninga yo e bexo e le morei
wa di Krobe.

O be a Sena mosama e le mong xa e
se xo ya nokeng xo swana dikrobe.

Mosadi wa xaxwe ba ke bare ke Mma
na Cloncon, e be e le mosadi wa mo-
pana a sa belexe.

Monna yo Manninga o be a sa krahwe
ke tse chimang ke banna ba bangwe ka
xo Yswetsa tase la xabo pele ka mesomo.

Rayho xe ba letlekele le mesomo ye yena
o be a tse lokoa la xaxwe a e letwe dikro-
be.

O be a Sena nlla ya xo swana le ya
ba bangwe, ya xaxwe e be e ka ke ya
bana xe ba dira mmanthwa-nthwane.

Xe e le mosadi yena o be a phela
bholokang ka mella bya xo nyaka nlla.

736

49

K34/102

Mmama Cloucon a leka xo bouthisa monna wa
xa xaisa Taba ye ya xo se hlokanete kaxae.

Xe ele monna a tsea di polelo tsa masadi
byalo ka (chinkano) nonwane.

Yena a no leela a hulofetse mošomo wa
xaxwe wa xo rea di kxobe.

Mehleung yeo e be e le mehleung ya bo
thata-thata ~~ho rura~~, xe ma kxowa a seesa a
a paretse a naxa byalo ka mehleung ya le hono.

Jelo mo ~~ka~~ bera ba phala xona e be e le
masading a maxoto a choka tse dikxole tsa

America byalo ka xe le ditseba xoba le xe le
hlwa le bala ka xa naxa yona ya America.

Masadi yena a se be le khutso kamo
xo yena, ka xe a bone meho ye monna wa
xaxwe a e tirang lešlu bangwe ba somela
tse botse tsa tswetiopete ka malwapeng a bona
mo ~~wa~~ ba ba swen bao ba ueng ba le xona,
mehleung yeo.

Batho xe balwa le mesomo ya uete ya
tswelô pele ya yena a seke a setsa, s'd/b.

* Ka Ysatsi le lengwe a re a robetse a
bona mohuta wa batho ba ba swen' o e tla
letsiboxong mo a bera a vhele xona ka sekepe.

Sa fella sa ona sa maloka le moa a bera
a le xona.

A bona xo tswa batho ba ba ntsi ntsi ba
bera ba a pere ka mokwa woo a seesoxo
a ba bona ba a pere ka ntsi.

Mongwe mo a ba ntsing ba a mo loka,
a swere saholo ya xona le mokollana ka morao.

Mongwe o a re xo yena o se ke wa
boifa xo bane xa ka tla xo lwa le weni.

Mona le xe a hlwa a kotlelela ka
tsatsi leo a tlalelana ka kudu, mo a ilexo
a hloka maano a xo tshaba.

Lekxowa leo la re mo xo yena re botse
mo naxeng ya xeno mo xo lexo (molemo) mo
xo tlexo botse.

A ba laetsa duka mo di leng teng
mo ba ka chulaxo ka boikello.

Ba se mo felele pelo bašimane ka bo

730

51

K34/102

hlale bare xo yena una o ka re i'a fela moo
una? a re nka no leka barena.

Ba mota tse ba jaxo xore a se ke a tšoxa
le xo tšaba xore a nore batho ba ba tla mo fa
tša xo ja le duno.

Le bona ba dira byalo ka xe e ka ba mokwetele
a lwa le dipelo tša xaxwe.

Ba mo fa byalo bya se krowa byo a ile
xo xona a tšelelwa ke mexopolo a ba botea
kamoka diphiri tša bona le mo a kilex ki lexo
a bona ba xabo ba epa meepo.

Ba dula nne baka le le teli telele kudu.
mo le bopong la le walle la Pacific.)

Mma nna Cloncon yena a hloboxa xo re
moma wa xaxwe Manninga o llwe ke dit
di xaxabi tša meetsi; byalo ka xe a tseba xore
le walle ke selo sa di xaxabi ka mehuta ya
tšona kamoka.

Jeeta selo se a moxopoletsxo xore e ka
ba o llwe ke sona ke kwena se nana
sa walle sa xo bafa kudu sa boxale.

Ke xona mosadi morolō a e ya xo ba
Yswalle ba xaxwe mo a ka humanang ho taxone.

Xe a fihlile xo bona, a ba ananela ka mo
manna wa xaxwe a leng xo nea ditsohele
ka mo a sa xhathwa hlwaxo a boya xae.

Ba xwera ba xaxwe ba ba ntsi ba xeo
yena ne xo boditso xe wena o ke tina wa
bakaone xa ra batho ba tsetse, wena wa dira
ka mo mo xopolotse xaxwe xo botsoxo ka
xona, xe o bile o tseana le sethalla sela sa
xa mmachitapiri.

Ba mo tlêla ka di polêlō ka me kutah
ta ye mebe ya xo mo a roxanthia le
moratima wa xaxwe.

Xa e le yena a leela a re se se mo
tsereng, se yla mmuša xae xa xaxwe.

Manna yola L. Manunga yana a tsama
a thupilwe ke Makxowa a le a sekepe
a xo mo le ba lebatša mosadi wa xaxwe
ka chotsa banna bane ba sekepe, le hona
ba mohulofela ka kudu xe by ba bona

730

53

K34/102

medro yeo & ya motho yo moso.

Le bona ba Kxallwa ke yena xe a m
nuele byalwa a bina ka se xaxabo a yapere
ka se xaxabo, e bile a kxona le xo phapela
a sa boifi ba o a naxo le bona.

Ba mofa chaparo a yapara a krodibwa ke
tsone ba ba ba mofa le tsa se sadi le
dijo ka mehuta ya tsone.

Ba phela le yena mo lehopang la lewalle
le baka le le tlet/telele mo le yena a ilexo a
e thuta xo axa le xo phela xamona.

E be e le monna wa hlokomelo kuelu ka
xore re bona xe a bile a kxona xo dira mo
a ka byalaxo dibyalwana tsa xaxwe tseo a
bexo a di boloka xe ba ne dikenywa tseo.

Ba moruta xo axa tse xolema, xo apha le
xo phela xa monate mo lexaeng la xe.

Ka moraxo xa xe makxowa a setse a
xaitle metse le metšana ba ba ba dira mo
bana ba bona ba ka tse naxo ditolo xona.

Ka xoba le tsebo ya xo apha ba ba ba

mothlala xore e be yena moapei wa djo ka
bana ba ba xo thoma se kalo sa mothomo mo
naxeng yeo.

Ke xe kamoraxo xe sehaka y se se teele
a bile a kropela xore a ka a yo bonama ba
xabo le mosadi wa xaxwe ba leng teng.

Ba mola le haka le le telele kudu
mo a i le xola fihla xo maxaxabo a sa be mo
le tsiling la xo hloka tsebo.

A nyaka mosadi wa xaxwe a ba a
mo humana, ba thaba bohle le ma xa xabo.

Batho ba makala kudu xe ba bona
Manninga a se sa swana le xola hare. Ke le
silu xa a na ka xae o hlwa a ilo rea dhlapi
xola bangwe ba fethekwa le mesomo.

A thoma xo rxa meaxo ya bokarone
mo a ka dulaxo xona le mosadi wa xaxwe
ba kella.

Monna yo wa tsebo le wa mamella a
thoma xo xoboketsa maxaxabo xore a ba rta
mahlale ao a a boneng xo ba ba Swen.

736

55

K34/102:05

A rita bana ba se xa xabo mo me sa sa neng
xo fihlela a bile a dim xore xo be le mearo ye
bonaxalang ya batho ba tsele tsebo.

A ba rita mesomo ya diatla le ya lentu la
Meduno ka xo ba dim xore ba a tsebe nnete
le maemo a bona.

Monna ye o a leka ka sebaka seo a be
le sona bana ba e kabaxo makro a supax a nako
le masome a mararo le mentšo mebedi:

Xo tloxa moo a thusa batho xa xolo ka
xo ba bouhisa tsele ya nnete e seng yela
ya se phoofolo, ya xo phela ka makrau-krau.

Ka jeno re bona batho ba baso ba
America ba tswelitse pele kudu kudu mo
ba bang ba bona ba fetaro ba ba swen
xa u xanthisi nti ka thuto.

Letlano re bona ba sepele ka difofa
ne tse e leng tsa bona, tse tswang thuto
ng feela.

Thuto ya monna ye e re rita xore re se
hloke mamello xo rena ya di thuto tsa ntl' nnete.

Monna ye o Manninga o re bontsitse xo
re re se re xo bona motho a chira mamo medira
wa xaxwe ra 'l hura ne motwana ka mantso a
mabo.

Re monna xe a ile xo hlwaekana le mako
makwina ao u ba a rata xo tshil tshibisa se
e ka baxo e le mnete.

Makwina a o a ile a rata mokhanka wa
bina ka ka leka xo mo tshibisa kametla le
yena a ba tshil tshibisa ka medimo ya xaxwe
e me botse e ratexang.

Xe o rata xo phedisana le motho yo mongwe
xa botse, mthabisa mthabise le yena o tla xo
tshibisa ka mo a ka khouro ka xo xona ka xo
bona medira ye mibotse ya xaxo.

Monna ye o wa mo America o lekile
xo kitshwenya ka metla ka xo mamelela mesomo
ya xaxwe, a seke le chitsele byalo ka ka re ka
bonatj feno yena u khodiswe se tse a di bonako
mo o makweng tsa xo motsweleletsa motaseng
la xabo monna wa maalla wa mamello e khalisaro.

130

58

K34/102

Phōōfōlō yela ya lla ngwaneng ya re xo yena,
o a ntseha? mmara o kae? Ngwana a fetola ka se
llo a lla. ka se llo sabotlo feela selo selo sare
o se he wa lla, nna ke a xo(swasetja) lora
nta se xo je.

Ngwana a lla xore mohlomong mmare o lla
moka feela a se tse selo ka xo re o
be a. Hlokometse xo hlaxola.

Xe mantsi a lilla mntso a lla xo mo
nyantšha a re nka e ka o be o lla ngwanaka?
yena a fetola a re ke be ke tsewe ka phōōfōlō
ya re xona mmare o kae ka re mame ke mo
hlare wo, ya re nka xo sa xo na hyle, ka re mo-
la ke lla ya re nna ke a xo lora wena.

Mmare a fetola ka xore a lebelela kudu
selo tse, a monyantšha ba ya xae.

Ka meswana ya boya phōōfōlō yela
ya tsewa ngwana xona mola xa mabane.

Ya bolola mantsu o na ale a maa bane
ngwana a feela. a re mma ke morula wo
ba hexo ba mo repusitse wona.

736

59

K34/102

Ya hlalolla le risi la yona xua bonata malloa
marubidi hushibu.

Ya se dire kotse feela ya nama ya se
sa lebala xore ngwana o xona.

Ka Tsatsi le leng ya tswela mo e tswelang
e hwebiditsoe mabhe a xo fsexisa ya re muraxo
o kae? ngwana a re ~~na~~ nama ke morula, yona
yane, ~~Kxaphatha~~ Kxaphatha e ketsa mexolo ya yona
e Kxalaxela ngwana ka xore e hlokele dya ka
tsuisi xled.

Ya swarwen ngwana yola yare xo mmoleya
a mmoleya ja, ya ba ba ya ~~kel~~ Xea hoxo ya
xaxwe ye e hwebiditsoe mabhe a ka thari le
le thešana lela la ngwana, ya xVloxa.

Xe muraxo ngwana a bo a a re xe a fihle
moruleng a bona hloko ya ngwana a re e Vlo
ngwanaka/ke a na bona lehofo ke xo kolaisitse
Vlala.

Xe a re ke a le beletsa a bona ngwana
a na le madi sefahlelong a re una ngwana
moleto e ka ba keng.

Xe a re ke a humella a hwela e le hloto
feela ugwana a ile nalo.

A lla a lla a re go yoo nna—
na ugwana ka o lla ke eng? na
feela xoo sa sa thusa selo le xe
a ka lla ka xoo xe a ile o ile.

Monna a tsopela ka bonako a ruele
mo xona a re ke eng sena?

Mosadi a re ke eng ugwana ka a. lla e ke
dibata di sadisitse llovo feela.

Monna a lla pelo ya xona e le xone
a bona mosadi bosile xola ugwana a fedile.

A thoma xo betha mosadi ka seroba a re o
le sitse ugwana a lewa ke dibata go jau
Sathane.

U motsena ka patla mosadi a ba a di o ke
neela patla yoo a re xe o mpolaya o ka na
amapolaya ke lla ka ke sitse ugwana ke moraxo.

Byalo re bone xe mosadi a hlokometse
mesomo xo nna xo le ugwana mpho e ka a ka a,
le monna wa vo hloka keletlo xe a bone fozed bya
mosadi.

736

61

K34/102⁸⁸⁵

Intwa tsa Batlokwa.

Batlokwa ba ba kile ba tsoa olutwa kudu
maxarens a dlete tsa krautsi.

Byale ka xe boitisi tya batho bo tseba
xore ba Batlokwa ke mahuta wa lerole
kudu.

Xa bana krola le setlohang sa bona.
Mo ba dutseba xona ke x lerole feela
maxarens a batho.

Taba krola by ba bona e ka ba
tla se se bo tse bakelwang ka basadi ba
hona kudu ka xe le tseba xore nasadi xa
bana krola mo ba dutseba xona.

Xe le tla ba bona xo se a loka xa
bona o tla ka mosadi wa xona a utse
a lepolosa ka xanong xe a re ke a bolela.

Xe motho a e kwa motho wa bona
a bolela o ka re motho wa bona o
lokile kudu xe a lepolosa lentso ka
bo leta byo bo makatso le makatsang le
xona o hare motho wa bona o a kanya.

Basadi ba o o ha kua xe hare
ugwana a ha a ha se tšene ke motho
a tšene sa motšhe.

Byale chitane di be di sa tšele mo
naxeng.

Ba dira lebole le lelole le le ba,
šitšero chitaneeng tše maalla.

Batlokwa ke xe ba phutha thaka ya
thosane xore ba rutwe xo hlabana.

Xe ba bone xore ba lokile ba thoma
xo hlasela dlete tše ka mathoko.

Thaka ya thosane ya rangwa xo ha
ramo Ramokgopa ba tl tswalle ba bona, ba
ba hlasela.

Ja hlatana thaka thosane ya hlohlora
xo fihlela xe ba bona xore ba dirile phoso
ka mo tšoxela ba xa malome a bona yo
ba tšoxo ba ka hlasela naxa tše dingwe
ka thos thuso ya ba tswalle hao.

Ke xe ba swarelana phoso tše bona
ba boelana ba tšenebana.

736

63

K34/102

Ka lona baka lea ba roma y mabha
Moletsi xo yo thopa dikomo.

Ba tswa ba xa Seetswana y Botlokwa
ba ba se a kexo ba Sia xo lwantšana
Seng.

Ja tloxa e lebile Moletsi wa Raphuti
ba romela mabha a mabedi pele a xo
tsibisa ba koma xore i nehlile.

Ba mol Moletsi ba loka ba tsotetsa
clitsa le metsotwana ba tiya maatl.

Ba xatlana ba xo saana ba xo se bpe
xore eng ke eng.

Ba thupana ka clitoka le marumo a
bua le clitsa xua kwala mokgoši feela.

Ba thokwana xo hlabeng xa letsatsi xo
fihlela mosekare a thapama xe ba
xa Raphuti ba furatela ba thsaba ba setse ba
boua xore ba ka se sa dira selo o ke
tletse ruri Motlokwa wa xa Seetswana.

Xe ba thsahile ba sala ke x soka
dikomo tse ba ditletseng ba boela Botlokwa.

Xe ba filla xae ka molao wa sesotho
ba ts'esa ts'atei le sobela ba sale sebakana
le xae.

Ba re xe ba bona koba monyama o a
suara suara ba namela mmoto ba vhexoxela
motseng wa maphakane mosate wa
Botlokwa.

Mokxosi, ~~wa~~ kxola le naka ya ya
phalola ya phalo ba tsena.

Xwa kxola mokxosi motseng ba re
ba tsena bana ba selloxolo sa maphakane
bana ba kete a yesa e tserwe ke lesilu
lefe le le mmalo ke sa le tsebe.

A re a ~~axee~~ axee wena Mafela
o xo kae, o Sune o loke ke tsene,
una vloxolo sa xa Seetswana.

Ba netwa ka wetwa wetwa kamoka
ya se Tlokwa ba hlabiswa mokxavong ya
Mosate.

Xwa vholo wa re tuu- le bane
le le tetele xo sale kxotsa, naxeng.

736

65

K34/102

Jare ka kemo se latelang ba busa
ba thutša lerole a Ba ba xa Seetswana
bana ba le xala ba xo hloka khulso.

Xwa direxa xore ba yhomê xo luanthša
Mallala, ka metxwa e metli.

Ba romela madira xo go thopa dikxomo
xa Mallala xana Koa Bokonee.

Ba xa Mallala ba tšua Kapela xore ma
dira a Yseleng xo thopa dikxomo.

Mallala le yena a dira ba xaxwe xo
ba a ba bontšša maemo.

Xe ba fihla ba xa Seetswana ba tšua
naxeng Mallala a xee hlokomêla.

A xa hlana masona a ruri xwa xo-
xa * xwa kraola mokxosi feela.

Balwa matsatsi ba utse ba khulsa
xo fihlela ba Mallala ba melwa, ba furatela
ba xomela moraxo.

Bathokwa ba thopa ba xomela moraxo
ba le le thabong la bontsi tya dikxomo
Ysa xa Mallala.

Xe ba le leetong la xo ya Botlokwa
ba thibanelusa ke ditsela ka ba kala madira
a Molets'i a bo Raphuti.

Xa ba lemoka xore mohlantso la ba Peta
ng ba Molets'i ba setse ba i tletle tutisetse
madira a o a Botlokwa a le a xo thopa
dikxomo tsa xaxwe ka ka madira a
xo se tsebakhe.

Ba xahla xape ka ba Molets'e mo
tseteng la xona ya xae.

Ba hlabane ka motswa o soro waxo
se lebele se ba tletse a ba dira ke
xona.

Botlokwa ka xo lapa ba Puraia
ba tshaba ka xore ba fedile ba se sa
le xona ba ka hlabanako utswa ye o
a Molets'i.

Bemolets'i ba ba tletse ka lebele le
x le le xolo ka xore ba be ba tshaba
ka dikxomo tsa xo thupya xa Matla la,
yare ka xore batho ba felets'e xona tatlala

736

67

K34/102

ba e atswa bo hloko kudu xe ba tseke
ba hakoze le tsa bo ila ke ba hleksi?

Ballokwa xe ba yha ba ba be ba tsene
ka xara dikxomo ba dikitima ba le xa
xara xa tsone le tsone ka xo'kwa melodi
le le sata batsa leka xo kitima feela
xwa se thuse seio. Xore ba be ba
lapisitswe le leeto le dintwa tsa mo
ketong la bona.

Bamoleksi ba dixama ba ba ba
suxara xona koto ya bona e leng yena
kxosi ba modiratsa bohloko.

Ba xama dikxomo ba a pea mafsi
mafsi ao ba mo nwea ona ka sisi.

Ba mo a hlamsa molomo ba mo
pata ba mo nwea mafsi a xo bela.

A nwa xo a moripana le xo risa
bo teng bya xaxwe a hwa lehu la
bohloko bya xo sisi bya xonwa mafsi
a sa xa bela.

Xo pola xore xe ek wena o ka

736

68*

K34/102

Kuwa byang. Ka xe ne xopola bo
hloko bya banna ba Moleksi ba dirileng
ugwana bo Botlokwa Sona.

Ba Tse a setopo ba xaxwe ba
se, a mwa ba uthe a lempo mo xo
yena, ba dira naka ka lona rapo
leo.

Ba ke ~~hanya~~ ka taba yeo ba
ba ba ~~hanya~~ ka taba yeo ba
e dirileng.

Taba yeo e dirile xore ka mehla
Bamoleksi xe ba xahlane le ba bo
Botlokwa ba ba kwere ta ka t
taba yeo a ugwana Botlokwa.

Ke bo hloto kudu xe motho a ka
re xo xo fanya a xo dira byale,
ka banna ba Moleksi.

End 5-736